

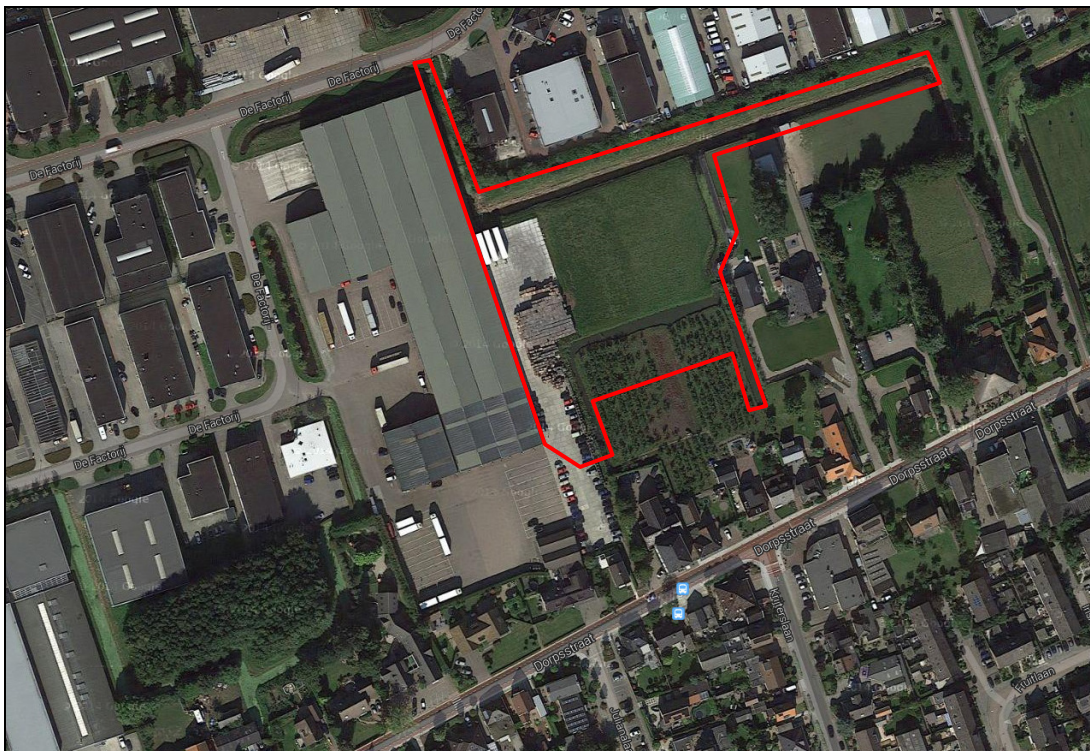

Document: *Archeologische Quickscan*
Adviesnummer: *13106*
Projectnaam: *Zwaag, Parkeerplaats Moeijes, gemeente Hoorn*
Opsteller: *Jantien Verduin & Michiel Bartels, AWF*
Datum: *07-07-2014*

Archeologische Quickscan

Inleiding

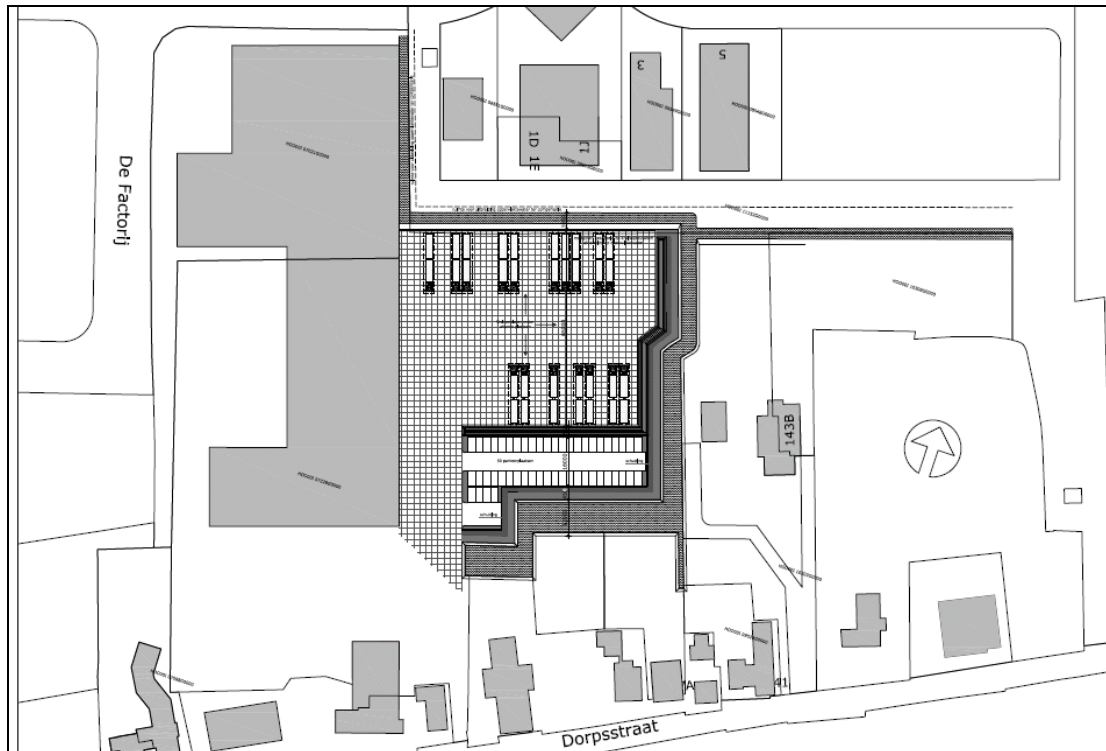
Op verzoek van de gemeente Hoorn is gekeken naar het archeologische aspect m.b.t. het plangebied "Parkeerplaats Moeijes" aan de Factorij te Zwaag, gemeente Hoorn (afb. 1). Het plangebied valt binnen het recentelijk opgestelde bestemmingsplan "Bedrijventerrein Westfrisia" (ontwerp, 1 juli 2014).

Afbeelding 1. Globale ligging van het plangebied ten noorden van de Dorpsstraat in Zwaag (bron: Google Maps).

1. Bestaande situatie en voorgenomen ingrepen

Het plangebied is nu ingericht als parkeerterrein en grasland met kavelsloten. Het grootste deel van het plangebied zal worden ingericht als parkeerplaats (afb. 2). Aan de zuidelijke en oostelijke rand van het gebied waren brede sloten gepland, die reeds zijn gegraven. Langs de noordzijde zullen bestaande kavelsloten worden verbreed. De aanleg van de parkeerplaatsen zal geen diepe verstoring van de bodem teweegbrengen. Op de plaats waar nieuwe sloten worden gegraven en oude sloten worden verbreed, zal de bodem wel dieper dan 40 cm worden geroerd.

Afbeelding 2. Het inrichtingsplan voor de nieuwe parkeerplaats van Moeijes.

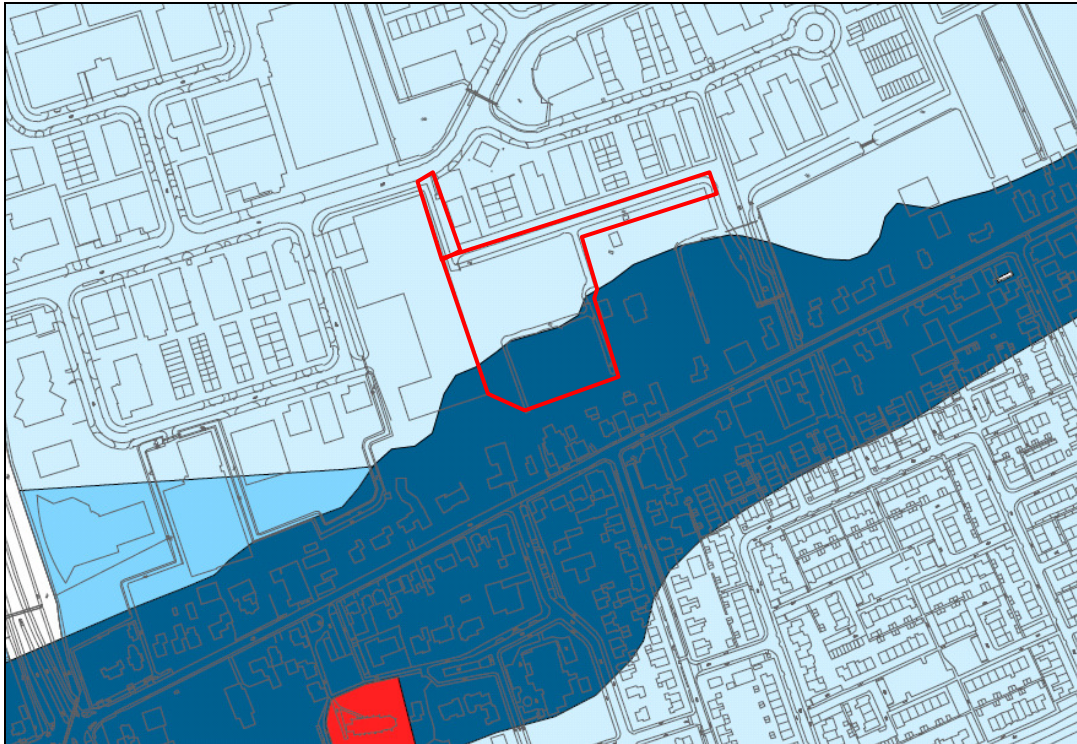
2. Archeologische Beleidskaart

Op de Archeologische Beleidskaart van de gemeente Hoorn ligt het plangebied deels in een zone waar archeologisch onderzoek verplicht is bij plangebieden groter dan 100 m² en werkzaamheden dieper dan 30 cm onder maaiveld (donkerblauw op afb. 3). Het noordelijke deel van het plangebied ligt in een zone waar archeologisch onderzoek verplicht is bij plangebieden groter dan 10.000 m² en werkzaamheden dieper dan 40 cm onder maaiveld (lichtblauw op afb. 3). De nieuw te graven sloten aan de zuidzijde van het plangebied overtreffen de oppervlakte van 100 m². De ontwikkelingen aan de noordzijde van het plangebied, overtreffen niet de oppervlakte van 10.000 m².

3. Historische ontwikkeling plangebied

Het dorpslint van Zwaag is tot stand gekomen tijdens de ontginning van het veengebied in de 12de eeuw. De eerste kolonisten vestigden zich op lage terpjes aan weerszijden van dit lint. Vooralsnog dateren de oudste sporen en vondsten uit het laatste kwart van de 12de eeuw, maar een iets hogere ouderdom is niet uitgesloten.

Zwaag bleef in de eeuwen daarna een klein dorp met verspreide bebouwing langs de Dorpsstraat. Over de mate van continuïteit van de bewoning op de percelen valt vooralsnog moeilijk iets te zeggen.

Afbeelding 3. Uitsnede uit de Beleidskaart Archeologie van de gemeente Hoorn met daarop het plangebied (rode lijnen).

Kaarten die een betrouwbaar beeld van de bebouwing geven in de tweede helft van de 17de en 18de eeuw bestaan niet. Pas in 1823 verkrijgen we voor het eerst inzicht in de bebouwing op de oudste kadastrale kaart. Deze is zeer goed onder de moderne kadasterkaart te plotten. Binnen het plangebied was in de 19de eeuw geen bebouwing aanwezig. De percelen dichtbij de erven aan de Dorpsstraat waren in gebruik als boomgaard, de overige percelen als weiland.

4. Bekende archeologische waarden

Aan de Dorpsstraat van Zwaag zijn diverse opgravingen en waarnemingen uitgevoerd die een beeld geven van de sporen en vondsten die aangetroffen kunnen worden. Het belangrijkste en meest grootschalige onderzoek heeft plaatsgevonden op perceel Dorpsstraat 66 (AWF project 140, OM-nr 13659, rapportnr. 5). Op dit perceel is een huisplaats uit het einde van de 12de eeuw aangetroffen. Van het huis (boerderij) zijn weinig sporen teruggevonden, maar duidelijk is dat de voorkant van dit huis meer dan 17 meter uit de huidige rooilijn van de Dorpsstraat verwijderd stond. In de sloot rondom de lage terp is veel keramiek gevonden. Dit vondstmateriaal is archeologisch van groot belang voor de vroegste geschiedenis van dit gebied.

Op perceel Dorpsstraat 66 dateren weinig sporen en vondsten uit de 14de-16de eeuw. In de 17de eeuw was dit perceel zeker bebouwd. De vondsten geven een beeld van de materiële cultuur van de bewoners in de Gouden Eeuw.

Op de Archeologische Beleidskaart van de gemeente Hoorn, is de historische dorpskern van Zwaag met een donkerblauwe kleur aangegeven (Waarde - Archeologie 2). Binnen dit gebied is de kans op aantreffen van archeologische resten uit de Middeleeuwen en Nieuwe

Tijd zeer hoog. Het zuidelijke gedeelte van het plangebied valt binnen deze historische kern. Hier kunnen restanten van een huisplaats uit de Middeleeuwen of Nieuwe Tijd aanwezig kunnen zijn, met name gedempte sloten en achtererfstructuren, zoals waterputten. Binnen het noordelijke gedeelte van het plangebied is de kans op aantreffen van resten uit deze periode klein. Op de kadasterkaart uit 1823 zijn hier alleen weilanden te zien.

De archeologische verwachting voor resten uit de Bronstijd is op het gehele terrein laag. Tuineerdgronden kunnen conserverend gewerkt hebben voor sporen uit deze periode, maar deze gronden zijn hier niet aanwezig (op afb. 3 zijn deze in middenblauw aangegeven).

5. Conclusie en advies

De geplande sloten aan de zuidzijde van het plangebied zijn reeds gegraven. Deze zijn aangelegd in het archeologisch meest kansrijke gedeelte. Omdat de bodem hier nu al verstoord is, kan er geen archeologisch onderzoek meer gedaan worden. Dit deel van het plangebied wordt daarom vrijgesteld van archeologisch onderzoek.

De noordzijde van het plangebied ligt in een zone waar archeologisch onderzoek verplicht is bij plangebieden groter dan 10.000 m². De geplande ingrepen hier, het verbreden van bestaande sloten, zullen kleiner zijn dan 10.000 m². Archeologisch onderzoek is daarom niet noodzakelijk.

Het plangebied wordt vrijgesteld van archeologisch onderzoek. Wel wil Archeologie West-Friesland het graven en verbreden van de sloten graag via monitoring volgen.

Voor het monitoren van de graafwerkzaamheden worden geen kosten in rekening gebracht en dit zal niet tot vertraging leiden. Vondstmateriaal dat bij het uitvoeren van het werk wordt aangetroffen is (conform de Monumentenwet) eigendom van de Provincie Noord-Holland en zal door Archeologie West-Friesland worden aangeleverd aan het Provinciaal Depot van Bodemvondsten te Wormer.

De vrijstelling geldt uitsluitend voor de ten tijde van indiening vastgelegde bouwcontour. Indien deze bouwcontour wijzigt, dient de bouwingreep opnieuw te worden voorgelegd.

Het doen van opgravingen binnen of buiten de bouwcontour is niet toegestaan. Het is aan de eigenaar en de in diens opdracht werkende organisaties/personen verboden om derden toe te laten tot het terrein om archeologische materialen te verzamelen of te graven.

Het is van belang dat Archeologie West-Friesland minstens een week van tevoren wordt geïnformeerd over de start van de werkzaamheden (Aad Weel: tel. 06-52824909, Carla Soonius: tel. 06-25272867).

Bronnen

Minuutplan, 1823. Gemeente Zwaag c.a., sectie A genaamd Zwaag, tweede blad (www.watwaswaar.nl).

NN, 2014: *Gemeente Hoorn. Bestemmingsplan "Bedrijventerrein Westfrisia" Ontwerp*, KuiperCompagnons Ruimtelijke ordening, Stedenbouw, Architectuur, Landschap, Rotterdam.

Schrickx, C.P., 2009: Bewoningssporen vanaf de 12^e eeuw aan de Dorpsstraat van Zwaag (gemeente Hoorn). De opgraving op het perceel Dorpsstraat 66. *Verslagen van de Archeologische Dienst Hoorn* 5.

Schrickx, C.P., 2010. 'Een schamel dorpken, in: J. Buchner, R. Lodde-Tolenaar en C. Schrickx, De Hervormde Kerk van Zwaag. De kerk, het dorp, de geschiedenis. *Bouwhistorische Reeks Hoorn* deel 14, 23-51.